

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.681971

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi

OMU Journal of Education Faculty

2020, 39(2), 22-44

Ortaokul Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Okul Şarkılarının İncelenmesi

Ersan ÇİFTÇİ¹, Siyar KÖKSAL²

Makalenin Geliş Tarihi: 03.02.2020

Yayına Kabul Tarihi: 24.12.2020

Online Yayınlanma Tarihi: 31.12.2020

Bu çalışmada, 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı komisyonu tarafından hazırlanan ve aynı kurum tarafından basılan ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan eserler tür, ritmik yapı, ezgisel yapı, ses aralığı ve şarkı öğretimi yaklaşımı yönlerinden incelenmiştir. İncelemede, okul şarkıları, Excel programı yardımıyla tür, ritmik yapı, ezgisel yapı, ses aralığı ve şarkı öğretimi yaklaşımı açısından yüzde ve frekans kullanılarak sınıflandırılmıştır. 2018 yılı müzik ders kitaplarında Halk ezgileri, okul şarkıları, klasik Türk sanat müziği, pop müzik ve dini müzik türlerinde eserlere rastlanılmış; ayrıca ritmik yapı yönünden yapılan incelemelerde 4/4'lük ve 9/8'lik ritmik yapının yüksek frekanslarda çıktığı görülmüştür. Bunun dışında makamsal eserlerin tonal eserlerden sayıca fazla olduğu da tespit edilmiştir. Aynı zamanda çalışmada 2018 yılında basılan müzik dersi kitapları, 2006 ve 2013 yıllarında basılan müzik ders kitaplarıyla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda 2006 ve 2013 yılında basılan kitaplarda 5. Sınıftan 8. Sınıfa kadar olan süreçte halk müziği, klasik TSM, marş, okul şarkısı ve pop müzik türlerinde eserler olduğu görülmüştür. 2006 ve 2013 yıllarında basılan müzik ders kitaplarının tür yönünden kısıtlı olduğu ama 2018 yılında basılan müzik ders kitaplarında dini müzik türünün eklendiği ve eser sayısının büyük oran arttırıldığı görülmüştür. Ritmik yapı yönünden incelendiğinde 2018 yılın basılan müzik ders kitaplarına 10/8, 12/8, 10/16, karma ritim ve serbest ölçü gibi karmaşık ritmik yapıdaki eserlerin eklendiği, ezgisel yapı yönünden 2006 müzik ders kitabındaki makamsal ve tonal eserlerin yarı yarıya dağıldığı, 2013 ve 2018 müzik ders kitaplarında ise makamsal eserlerin sayıca fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda müzik ders kitaplarında yerelden evrensel ve kolaydan zora bir bakış açısıyla hazırlandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Müzik Eğitimi, Okul Şarkıları, Ders Kitabı

GİRİŞ

Eğitimin, toplumsal kültürün nesillerden nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Sanat derslerinin hem atalarımızdan kalan kültürü hem de evrensel değerleri aktarmada büyük bir rolü olduğu gibi; var olan kültürü geliştirmede de önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Eğitimin, bireyin kültürel düzeyini geliştirmede önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Demirel'e (2003, s. 24) göre, "eğitim, kültürlemenin planlı ve amaçlı olarak yapılan kısmıdır". Bu bağlamda eğitim ortamlarının ve ders müfredatlarının öğrencilere ortak kültürün

¹ Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, ersanfarmer@gmail.com, 0000-0001-9889-3037

² Müzik Öğretmeni (MEB), İnönü Üniversitesi, koksalsiyar@gmail.com, 0000-0001-7735-2918

Çiftçi E., Köksal S. (2020). Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 22-44. DOI: 10.7822/omuefd.681971

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2020, 39(2), 22-44.

aktarılabilecekleri ve yeri geldiğinde geliştirebilecekleri şekilde düzenlenmesi büyük önem arz edecektir.

Uçan'a (2004, s.24) göre "Eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenerek, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliğini kazanır. Böyle bir eğitim, bireyi biyopsişik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla, bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranış yapılarıyla dengeli bir bütün olarak, en uygun ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar. Sanat eğitimi bu amaca dönük eğitim sürecinin üç ana boyutundan, üç ana bileşeninden biridir. Müzik eğitimi ise, çeşitli kollara ayrılan sanat eğitiminin başlıca dallarından birini oluşturur."

"İlköğretim eğitim programında yer alan müzik, resim ve beden eğitimi gibi dersler çocuğun en önemli toplumsal ihtiyaçlarındandır. Bu dersler sayesinde çocuk, sosyal davranışları, geçimli bir insan olmayı, görgü kurallarını, başkalarının haklarına saygı duymayı, paylaşmayı ve sabırlı olmayı öğrenir" (Sökezoğlu, 2010, s.39). Kültürün aktarılmasının bir toplumsal ihtiyaç olduğu düşünüldüğünde milli eğitim müfredatında yer alan sanatsal ve devinişsel derslerin bu ihtiyacı karşıladığı düşünülmektedir.

Milli eğitim müfredatında ulusal kültürün ve tarihin aktarıldığı birçok dersin olduğu, müzik derslerinin ise bu kültürün aktarılmasında ve öğretilmesinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Halk türküleriyle ve okul şarkılarıyla ulusal kültürümüzün öğretimi gerçekleştirirken marşlarla da ulusal bilincin oluşturulacağı düşünülmektedir.

Okul Şarkıları ve Türleri

"Genel müzik eğitiminin boyutlarından olan ses eğitiminin temel etkinliklerinden biri şarkı söyleme (öğretimi) dir. Bu öğretimin temel malzemesini de okul şarkıları oluşturmaktadır" (Şaktanlı ve Bilgin, 2010, s. 24).

Okul şarkıları T.D.K'ya (1981, s.110) göre eğitsel amaçla bestelenmiş ya da okul müziği özelliği taşıyan tek sesli ya da çoksesli, eşlikli veya eşiksiz şarkılardır. Aynı şekilde Sun ve Seyrek (2002, s.26) sözleri ve ezgisiyle çocuklar için yaratılmış olan şarkıların "çocuk şarkısı" olduğunu; bu şarkıların anonim şarkılardan ya da çeşitli halk müziklerinden oluştuğu gibi yerli ve yabancı besteciler tarafından da oluşturulabileceğini belirtmiştir.

Güler'e (2009, s.22) göre ilköğretim düzeyinde kazandırılması gereken milli öğeler, manevi değerler toplumsal kurallar, müzik terimleri ve müzik eğitiminin tüm boyutları şarkı da odaklaşmaktadır. Bu bağlamda genel müzik eğitiminde, müziksel kazanımların pekiştirildiği, öğrencilerin seslerini nasıl kullanmaları gerektiğinin öğretildiği, disiplinler arası yaklaşımlardan yola çıkılarak çeşitli değerlerin kazandırıldığı, müzik eğitiminin uygulamadan kurama ilkesi ışığında teorik bilgilerin öğretiminin gerçekleştiği ve aynı zamanda müzik eğitiminin tüm boyutlarıyla uygulandığı en önemli unsurun okul şarkıları olduğu düşünülebilir.

"Okullarımızda söylenen şarkılar oldukça geniş kapsamlı olup değişik özellikteki parçalardan oluşmaktadır. Örneğin: Halk türkülerimiz, halk türküleri niteliğinde yazılmış şarkılar, batıdan aktarma ya da öykünme çocuk, gençlik ve halk şarkıları ile bunların yanında büyük sanat yapıtlarından düzenlenmiş parçalar okul şarkısı olarak söylenmektedir" (Zuckmayer, Cangal, Atalay, 1975, s.34; akt. Bilgin ve Şaktanlı, 2010, s.24).

Sun ve Seyrek (1993, s.26) ülkemizde müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarını dört gruba ayırmışlardır. Bunlar;

1. Aktarma Şarkılar,
2. Öykünme Şarkılar,

3. Anonim Şarkılar (Tekerleme, Saymaca, Ninni, Halk Türküleri),

4. Türk Okul Şarkılarıdır.

Sun ve Seyrek (1993, s.26) aktarma şarkıları; yabancı toplumlara ait halk ezgilerinin veya yabancı besteciler tarafından bestelenmiş olan okul müziği ezgilerinin Türkçe sözler yazılarak okul şarkısı dağarcığına eklenmesiyle oluşturulan okul şarkıları olduğunu, aynı zamanda ülkemizdeki aktarma şarkıların genellikle Avrupa kökenli olduğunu belirtmişlerdir. Sağer (2002, s.8) Aktarma şarkıların yabancı kökenli bir bestenin altına Türkçe sözler yazılarak ortaya çıkan şarkının tüm okullarda kullanılarak Türk okul müziği repertuarına aktarıldığını belirterek uygulama yolunu açıklamıştır.

Öykünme şarkılar Sun ve Seyrek'e (1993, s.26) göre Türk okul müziği bestecilerinin, batı müziğinin ezgisel ve ritmik yapısını ilham alarak, batı toplumunun beğenisine ve estetik anlayışına özenerek besteledikleri okul şarkılarıdır. Fakat Türk toplumunun öykünme okul şarkılarına yapı ve kökeni itibariyle yabancı kaldığını belirtmişlerdir.

Ulusal kültürümüzün önemli öğeleri anonim şarkılardır. Sun ve Seyrek (1993, s.26) anonim şarkıları; halk kültürünün parçaları olan tekerlemeler, saymacalar, ninniler ve halk türküleri olarak tanımlamış, tekerleme ve saymacaların oyun çağındaki çocuklar tarafından yaratılan çocuk folkloru ürünü olduğunu; Ninnilerin annelerimiz tarafından yaratılan ve çocukları uyutmak için söylenen ezgilerden oluştuğunu; halk ezgilerinin ise halk tarafından yaratılan ve zamanla halkın beğenisinden geçerek yine halka mal olan, ritmik ve ezgisel açıdan bölgeden bölgeye farklılık gösteren horon, zeybek, halay, karşılama gibi türleri olduğunu ve halk tarafından türkü olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Müzik eğitiminin ulusal kültürü aktarmada bir araç olduğu düşünüldüğünde anonim şarkıların okul müziği repertuarında çok önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Sağer'e (2002, s.9) göre halk türkülerine okul müziği repertuarında uzun süre yer verilmemiş, öğretmenlerin ve yöneticilerin çabası sonucunda okul müziği repertuarına alınmıştır.

Sun ve Seyrek'e (1993, s.26) göre Türk okul şarkıları; Türk bestecilerinin, halk müziğinin ezgisel ve ritmik yapısından etkilenecek Türk halkının estetik ve beğeni anlayışına uygun olarak bestelediği özgün okul şarkılarıdır.

Sun ve Seyrek'e (1993, s.26) göre halk türküleri 1969 yılından itibaren müzik eğitiminde kullanılmaya başlanmış, Sağer'e (2002, s.9) göre ise Türk okul şarkıları Türk bestecileri tarafından 1966 yılından itibaren yaratılmaya başlanmıştır. Aktaş (2008, s.14) Sun ve Seyrek'in yaptığı gruplamaya göre okul şarkıları repertuarında aktarma ve öykünme şarkıların egemen olduğunu belirtmiştir.

Okul Şarkılarının Özellikleri

Okul şarkılarının, hitap ettiği kitlenin gelişimsel ve psikolojik özellikleri bakımından bir takım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle okul şarkıları bestelenirken veya bestelenmiş olan bir eserin okul şarkısı repertuarına kabul edilmesi aşamasında bir takım özelliklerin göz önünde bulundurulması önemli görülmektedir.

“Okul şarkıları kitapları dağarcığına önemli katkı sağlamış olan Muammer Sun, Hilmi Seyrek, Erdem Gedikli ve İsa Çoşkuner'in İlköğretim okulları müzik derslerinde öğretilen okul şarkılarının özellikleri ile ilgili görüşleri şöyledir;

1. Müzik dersi toplu yapılan bir ders olması sebebiyle öğretilecek okul şarkılarının toplu söylenebilir nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.
2. Okul şarkılarının seçimi yapılırken şarkıların radyo ve televizyon gibi yayın organları tarafından yayınlanmakta olmasına dikkat edilerek, bu gibi yayınlarda yer alan okul şarkıları radyo ve televizyondan kaydedilerek öğrencilere dinletilebilmelidir.

3. Seçilen okul şarkılarının sözleri kolay anlaşılmasının yanında sevimli olmalı ve ayrıca sözleri ilgi çekici olmalıdır.
4. Okul şarkısının öğretildiği öğrenci grubunun yaşları, yetenekleri ve müzik eğitim seviyeleri öğrenilen okul şarkısıyla paralellik göstermelidir.
5. Okul şarkılarının sözleri terbiyeye, çocuk zevk ve psikolojisine uygun olmalı, aynı zamanda öğretici (didaktik) olmalıdır.
6. Okul şarkılarının melodileri orijinal sanat değeri taşınmalıdır.
7. Okul şarkıları; ömür boyunca tekrarlanacak olan tarihi ve milli marşlar bakımından da öğretici olmalıdır.
8. Okul şarkıları sayesinde öğrenciler kendilerini gösterme imkânı bulmalı ve özgüven duysunu kazanmalıdır.

Bu maddelere ek olarak şunlar da söylenebilmektedir;

9. İlköğretim okullarındaki müzik derslerinde öğretilen okul şarkıları dağarcığında solo kısımlı şarkılara da yer verilmelidir.
10. Okul şarkıları öğretilirken çevre faktörü de göz önünde bulundurulmalıdır.
11. Öğretilen okul şarkılarının eşlikli olmasına dikkat edilmeli, eşlik yapılabilmesi için okul şarkılarının seviyesi düşürülmemelidir” (Aktaş 2008, s.4).

Çocukların Ses Özellikleri

İlkokul ve ortaokul kademelerinde yer alan çocukların ses özelliklerine baktığımızda kız ve erkek seslerinin birbirine yakın ses renklerinde olduğu görülmektedir. Bu durumun ses karakterlerinin tam olarak belli olmaya başladığı ergenlik dönemine kadar devam ettiği bilinmektedir.

Sun ve Seyrek'e (1993) göre çocuk sesleri erkek ve kız sesleri olarak ayrı ayrı düşünülmemelidir. Ergenlik çağından önce erkek ve kız çocukların ses renkleri ince kadın sesini andıran özellikler taşımaktadır. Yönetken (1952) çocukluk çağını ses gelişimi bakımından üç döneme ayırmıştır. Birinci dönem olan 0 - 6 yaş aralığındaki çocuklar üçlü, dördü veya beşli ses aralıklarına, ikinci dönem olan 6 - 9 yaş aralığındaki çocuklar beşli ve altılı ses aralıklarına, üçüncü dönem olan 9 - 13 yaş aralığındaki çocuklar ise bir oktav veya bir oktavdan fazla aralıktaki seslere ulaşabilmektedirler.

Yiğit (2006, s. 780) 8 - 12 yaş arasındaki çocukların ses aralıklarını incelediği çalışmasında; 8 yaşındaki çocukların ses aralıklarının Do1 - La1, Do1 - Do2, Si - Do2, Si Bemol - Do2 aralığında olduğunu; 9 yaşındaki çocukların ses aralığını ise; Do1 - La1, Do1 - Si1, Do1 - Do Diyez2, Do1 - Do2, Do1 - Re2 aralıklarında olabileceğini tespit etmiştir. 10 yaşındaki çocukların ses aralıklarının Do1 - Mi2 ve Re1 - Si1 aralıklarında olabileceğini belirtirken 11 yaşındaki çocukların ses aralıklarının Si Bemol - Fa2, Si - Re2, Do - Fa2 aralıklarında olduğunu, 12 yaşındaki çocukların ses aralıklarının Si Bemol - Do2, Si Bemol - Mi2 aralıklarında olabileceğini belirtmiştir.

Baş (2017, s.13) Lunchsinger ve Arnold'un 8 - 12 yaş aralığındaki çocukların ses aralıklarını incelediğini; inceleme neticesinde 8 yaş çocuklarının ses aralıklarının Si - Do2, Si - Re2 Aralığında, 9 yaş çocuklarının ses aralıklarının Si Bemol - Re2 aralığında, 10 yaş çocuklarının ses aralıklarının Si Bemol - Mi Bemol2, Si b - Mi Bemol aralığında, 11 yaş çocuklarının La - Mi Bemol2, La - Mi2 aralığında, 12 yaş çocuklarının ise La - Re2, Si - Re2, La - Fa, Si - Fa aralıklarında olduğunu belirtmiştir.

Çocukların ses sınırları (aralıkları) düşünüldüğünde okul şarkıları için seçilecek olan eserlerin bu ses aralıklarına uygun olarak seçilmesi veya eserlerin çocukların ses aralıklarına göre transpoze edilmesi gerekmektedir.

Şarkı Öğretiminde Yaklaşımlar

“Çocuklara bir şarkıyı sözleri, ezgisi ve tartımıyla doğru olarak öğretmeye şarkı öğretimi denir” (Sun ve Seyrek, 2002, s.49). Müzik dersinde uygulanan iki tür şarkı öğretim yaklaşımı bulunmaktadır. Bunlar kulaktan öğretim yöntemi ve notayla öğretim yöntemi olarak müzik dersi sistemimizde yer almaktadır.

“Kulaktan öğretim’ temelde yansımalarla yapılır. Çocukların şarkıyı dinleyerek ve yineleyerek öğrenmeleri esasıyla uygulanır” (Değer ve Aytepe, 2009, s.178). Seslerin yansımaları şeklinde uygulanan bu yöntem, notayla öğretimin yapılmadığı ya da yapılamadığı durumlarda başvurulan bir yöntemdir. Okul öncesi ve ilkokul sınıf öğretmenlerinin sıklıkla başvurduğu bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Bu yöntem, öğretmenin öğretilecek şarkıyı baştan sona okumasıyla başlar, sonra öğretmen şarkıyı kesitlere ayırarak önce kendisi okur ve sonra okuduğu kesiti öğrencilerden yenilemesini ister. Her kesit öğretildikten sonra önceki kesitlere dönülerek kalınan yere kadar şarkı pekiştirilir. Şarkının kesitlerle öğrenimi tamamlandıktan sonra öğretmen parçayı baştan sona birkaç kez okutabilir. Öğretmenin çalgısıyla ya da bir eşlik çalgısıyla parçaya eşlik etmesi, çocukların ezgiyi daha iyi anlamaları noktasında faydalı olacaktır.

Şarkı öğretim yaklaşımlarından biri de notayla öğretim yöntemidir. Bu yöntemde renkler, harfler, sayılar kullanılarak öğrencinin notaları tanıması sağlanmalıdır. Nota eğitimi uzun süren bir eğitim süreci olduğu düşünüldüğünde sarmal bir eğitim modeli yapısında ve sesleri tam anlamıyla vermesi adına tuşlu bir çalgı yardımıyla yapılması, öğrencinin hem sürekli tekrar yapıp kalıcı şekilde notaları öğrenmesi açısından hem de sesleri tanıması adına faydalı olacaktır.

“Notayla öğretim notaları do, re, mi gibi heceler veya C, D, E gibi harflerle eşleştirerek okuma yoludur. Notayla öğretimin daha ileri düzeylerinde, dizinin yapısı, içindeki dereceler, aralık vs. düşünülerek okuma hedeflenir. Ancak bu hedeflere ulaşabilmek için temel düzeyde bir solfej öğrenimi gereklidir” (Değer ve Aytepe, 2009, s.178).

Sonsel (2013, s.15) şarkı öğretiminin yöntemine bakılmaksızın piyano destekli veya çalgı eşlikli yapılan şarkı öğretiminin, çocukların temiz bir entonasyona sahip olmaları ve öğrenmenin kalıcılığı adına önemli olduğunu belirtmiştir.

Eğitim sistemimizde yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsendiği 2006 yılında müzik ders kitapları yenilenmiş benzer şekilde 2013 yılında 12 yıllık kesintisiz eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte müzik ders kitaplarında içerik olarak değişiklikler olduğu görülmüştür. 2018 yılında ise müzik ders kitapları revize edilmiş hem içeriğindeki okul şarkıları hem de öğretilecek konularda değişiklik olduğu görülmüştür.

Yapılandırmacı eğitime geçtiğimiz 2006 yılından itibaren müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının incelendiği çalışmalarda; okul şarkılarının repertuar durumu ve öğrenciye uygunluğu konusunda farklı görüşlerin olduğu görülmüştür.

Aktaş (2008, s.68) 2006 yılı müzik ders kitaplarındaki şarkıların öğrenciye uygunluğunu nicelediği çalışmasında, ikinci kademe (6 - 8) okul şarkılarının yeterince önemsenmediği, okul şarkılarının öğrencilerin gelişim düzeyine zıt düşen özelliklere sahip olduğu, müzik ders kitaplarındaki şarkıların titizlikle seçilmediği, yedinci ve sekizinci sınıflarda aynı şarkıların olduğu ve bu durumda ses sınırı, dil gelişimi, müzik bilgisi, hazırbulunuşluk düzeyi gibi farklılıkların göz ardı edilmesiyle ortaya çıktığını belirtmiştir. Ayrıca okul şarkılarının konuları konusunda kısır kaldığı, öğrencilerin okul şarkılarına çalgılarıyla eşlik edemediği, bunun nedenini ise okullarda blok flüt çalgısının kullanıldığı ve blok flüt ’ün ses sınırlarına uymayan şarkıların müzik dersi programında yer aldığı sonuçlarına da ulaşmıştır.

Güler (2009, s.51) 2006 yılı müzik ders kitaplarındaki Türk müziği okul şarkılarına yönelik çalışmasında; öğrencilerin batı kaynaklı okul şarkılarını kendi kültürlerinde yer alan öğeleri bulamadıklarından

dolayı beğenmedikleri ve öğrenmede zorlandıkları bu nedenle de derse olan ilgilerinin azaldığı yönünde sonuçlara ulaşmıştır. Bu nedenle müzik öğretmenlerinin kendi çabalarıyla TRT repertuarından elde ettiği ve çocukların gelişim dönemine uygun olan şarkıların, türkülerin ve Türk okul şarkılarının şarkı öğretiminde kullandıklarını belirtmiştir.

2006 yılında hazırlanan müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının özensizce seçildiği şarkıların öğrenciye göre seçilemediği gibi aynı şarkının başka sınıf seviyelerinde de öğretildiği görülmektedir. Bu durumun eğitimin “öğrenciye görelilik” ilkesine aykırı olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde 2006 yılı müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarında eğitimin “yakından uzağa” ve “çevreden evrene” ilkelerinin de göz adı edildiği görülebilir.

Uluçay (2012, s.351) 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan batı müziği tonundaki şarkılarla Türk müziği makamındaki şarkıların dengeli bir şekilde dağıtıldığı, aksak ritimli şarkıların düşük düzeyde olduğu, yer alan şarkıların çoğunun anonim olduğu, batı tonlarında en çok majör tonların Türk müziğinde ise en çok Hüseyini dizisinin kullanıldığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Her sınıf düzeyi için öğrencilerin gelişiminde farklılıklar olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda okul şarkılarının incelenmesi noktasında her sınıfın şarkı repertuarının ayrı ayrı incelenmesi faydalı olacaktır. Ayrıca 2018 yılında basılan müzik ders kitaplarının, diğer yıllarda basılan müzik ders kitaplarına göre nasıl değişiklikler olduğunun tespit edilmesi ve bu değişikliklerin genel bir çerçevede görülmesinin öneminden yola çıkılarak müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının tür, ölçü, ritmik ve ezgisel yapı, ses aralığı, konu, besteci ve kökeni gibi değişkenlere göre sınıflandırılarak incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

Yukarıda anlatılanlar ışığında araştırmanın problem cümlesi “Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin tür, ritmik ve ezgisel yapıları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın bu temel problemi kapsamında aşağıda yer alan alt problemlerin cevapları aranacaktır.

Alt Problemler

1. Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının tür yönünden oluşumu nasıldır?
2. Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ritmik yapısı nasıldır?
3. Ortaokul müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının tonal veya modal (Makamsal) durumuna göre dağılımı nasıldır?
4. Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ses genişliğine göre dağılımı nasıldır?
5. Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının öğretim yöntemleri açısından dağılımı nasıldır?
6. 2006 - 2013 - 2018 yıllarında basılmış olan müzik kitaplarında tür, ritmik yapı ve ezgisel yapı yönünden benzerlik ve farklar nelerdir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Okul şarkılarının müzik eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu sebeple şarkıları doğru tanımanın ve doğru sınıflandırmanın, öğretimde kolaylık sağlayacağı ve repertuar seçimini kolaylaştıracağı gibi, müzik ders kitaplarındaki okul şarkıları repertuarında ki eksiklikleri görmemize olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

2006, 2013 ve 2018 yıllarında üç kez değiştirilen müzik ders kitaplarına yönelik çalışmaların 2006 yılında basılan müzik ders kitaplarına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Aktaş (2008) müzik kitaplarındaki şarkıların öğrenciye uygunluğunu, Güler (2009) ise Türk müziği okul şarkılarının şarkı öğretimindeki yerini ortaya çıkartmaya çalışmıştır. Her iki çalışmada da öğretmen ve öğrenci görüşleri alınmıştır.

Uluçay (2012) ise ilköğretim düzeyindeki okul şarkılarını altıncı sınıftan sekizinci sınıfa kadar bir bütün olarak ele alıp; ezgisel yapı, ritmik yapı, konu, besteci ve tür olarak sınıflandırdığı görülmüştür. Ayrıca 2013 yılında değişen müzik ders kitabı ile ilgili literatürde bir çalışmaya rastlanmamıştır.

2018 yılında değişen müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının çeşitli değişkenler açısından sınıflandırılıp 2006 ve 2013 yıllarına göre farkların neler olduğunun tespit edilmesi yönünde bir çalışmanın ihtiyaç olduğu, ayrıca sınıflandırmanın öğrencilerin gelişim dönemi düşünülerek her sınıf seviyesinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği düşünülmüştür.

Araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında baskısı yapılan 5. 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkıları tür, ritmik yapı, ezgisel yapı ve ses aralığı yönlerinden incelenmesi, ayrıca 2006 ve 2013 yıllarında basılmış olan müzik ders kitaplarıyla karşılaştırılarak içeriğinde yer alan şarkılarda tür, ritmik yapı, ezgisel yapı gibi yönlerden farkların ve değişimlerin tespiti amaçlanmıştır.

Araştırma, 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeniden revize edilen müzik ders kitabında yer alan şarkıların türlerinin, ritmik ve ezgisel yapılarının, ses aralıklarının tespit edilmesi, 2006 ve 2013 yıllarında basılmış olan müzik ders kitaplarında yer alan eserlerle karşılaştırılıp 2006'dan 2018'e kadar kitapta yer alan eserlerde nasıl değişimlerin yaşandığının tespit edilmesi açısından önemli görüldüğü gibi, ilerleyen dönemlerde okul şarkılarıyla ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutması ve kaynak olması açısından da önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma; içerik analizi ve belge tarama modellerine dayalı betimsel bir araştırmadır. Büyüköztürk (2014, s.22) betimsel araştırmayı, verilen bir durumun olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlandığı araştırmalar olarak tanımlamıştır. Araştırmada belge tarama yöntemiyle 2006,2013 ve 2018 yıllarında basılmış olan müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarına içerik analizi uygulanarak tür, ritim yapı, ezgisel yapılarına göre sınıflandırılırken sadece 2018 yılında basılan müzik dersi kitabındaki okul şarkıları öğretim yöntemine ve ses aralıklarına göre sınıflandırılmış frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Bunlar dışında 2006 ve 2013 yıllarında basılmış olan müzik ders kitaplarında yer alan şarkılarla karşılaştırmalar yapılmış, 2006 yılından 2018 yılına kadar müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin tür, ritmik yapı ve ezgisel yapı yönlerinden nasıl değişiklikler yapıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2006, 2013 ve 2018 yıllarında basılmış olan 5. 6. 7. ve 8. Sınıf müzik ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmada ilk etapta 2018 yılında basılan müzik ders kitabındaki şarkılar sınıf bazında incelendiği için beşinci sınıftan 23, altıncı sınıftan 35, yedinci sınıftan 41, sekizinci sınıftan ise 55 şarkı oluşturmaktadır. 2018 yılında basılan müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarıyla karşılaştırma yapılabilmesi için 2006 ve 2013 yıllarında basılan 5. 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitapları da çalışma grubuna dâhil edilmiştir. 2010 yılından basılmış olan dört kitaptan toplam 63 şarkıyla ve 2013 yılında basılmış olan dört sınıftan toplam 98 şarkıyla çalışma grubu oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın verileri 2006, 2013 ve 2018 yıllarında basılan 5. 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarıdır. 2018 yılında basılan 5. 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkıları tür, ritmik yapı, ezgisel yapı, öğretim yöntemi kategorilerine göre sınıflandırılmış, Excel programı yardımıyla nicel verilere dönüştürülerek yüzde ve frekans olarak yorumlanmıştır. Aynı şekilde 2006 ve 2013 yıllarında basılan 5. 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkıları da sınıflandırılıp nicel verilerle ifade edilerek 2018 müzik ders kitaplarındaki şarkılarla karşılaştırılmıştır.

Araştırmada 2018 yılındaki müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının nicelik durumu ortaya çıkartılarak, 2006 ve 2013 yılı ders kitaplarında yer alan okul şarkıların nicelik durumlarıyla karşılaştırmalar yapılmıştır.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

“Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının tür yönünden oluşumu nasıldır?” alt problemine yönelik aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır;

Tablo 1.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin türleri.

Şarkı Türü	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Halk Türküsü	10	%43,48	10	%28,57	19	%46,34	26	%47,27
Dini Müzik	-	-	1	%2,86	3	%7,32	1	%1,82
Klasik TSM	1	%4,35	3	%8,57	4	%9,76	13	%23,64
Marş	2	%8,70	3	%8,57	4	%9,76	7	%12,73
Okul Şarkısı	9	%39,13	18	%51,43	7	%17,07	7	%12,73
Pop Müzik	1	%4,35	-	-	4	%9,76	1	%1,82
Toplam	23	%100	35	%100	41	%100	55	%100

5. sınıf müzik ders kitabında halk türküsü, klasik Türk sanat müziği (TSM), marş, okul şarkısı ve pop müzik türünden eserler yer alırken, 6. Sınıf müzik ders kitabında pop müzik türünden eserler olmadığı onun yerine dini müzik türünden eserlerin olduğu görülmüştür. Ayrıca 7. ve 8. sınıf müzik ders kitabında halk türküsü, dini müzik, klasik TSM, marş, okul şarkısı ve pop müzik türlerinden eserler olduğu görülmüştür.

5. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserler tür olarak incelendiğinde; %43,48’lik (f=10) kısmının halk türkülerinden oluştuğu, halk türkülerini %39,13 (f=9) ile okul şarkılarının takip ettiği görülmektedir. Marşların oranının %8,70 (f=2) olduğu ve %4,35’erlik (f=1) kısmının ise klasik TSM pop müzik eserleri olduğu görülmektedir.

6. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserler tür olarak incelendiğinde; bu eserlerin %51,43’ünün (f=18) okul şarkısı olduğu, %28,57’sinin (f=10) halk türküsü olduğu görülmektedir. Klasik TSM ve marş türünden eserlerin %8,57’lik (f=3) kısımları oluşturduğu, kalan %2,86’sının (f=1) ise dini müzik türünde olduğu görülmüştür.

7. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserler tür olarak incelendiğinde; bu eserlerin %46,34’ünün (f=19) Halk Türküsü olduğu, %17,7’sinin (f=7) ise okul Şarkısı olduğu görülmüştür. Klasik TSM, marş ve pop müzik türlerindeki eserlerin %9,76’şarlık (f=4) orana sahip olduğu görülmüş, dini müzik türündeki eserlerin kitaptaki oranının %7,32 (f=3) olduğu tespit edilmiştir.

8. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserler tür olarak incelendiğinde; eserlerin %47,27’sinin (f=26) halk türküsü olduğu, %23,64’ünün (f=13) Klasik TSM türünde eserler olduğu görülmektedir. %12,73’erlik (f=7) oranlarda marş ve okul şarkısı olduğu, dini müzik ve pop müzik türlerinde ise birer eser olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin tür bakımından genel analizi

Tür	Frekans (f)	Yüzde (%)
Halk Türküsü	66	%42,58
Dini Müzik	5	%3,23
Klasik TSM	21	%13,55
Marş	16	%10,32

Okul Şarkısı	41	%26,45
Pop Müzik	6	%3,87
Toplam	155	%100

5. sınıftan 8. Sınıfa kadar tüm kitapları tür yönünden incelediğimizde repertuarda toplam 155 eser olduğu görülmüştür. En yüksek frekansa sahip olan türün halk türküleri olduğu ve %42,58'lik (f=66) yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Ortaokul müzik dersi repertuarında yer alan eserlerin %26,45'ini (f=41) okul Şarkıları, %13,55'ini (f=21) klasik TSM eserleri, %10,32'sini (f=16) marşlar, %3,87'sini (f=6) pop müzik eserleri oluştururken, %3,23'ünü (f=5) dini müzikler oluşturmaktadır.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ritmik yapısı nasıldır?" alt problemine yönelik aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır;

Tablo 3.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin ritmik yapısı.

Ritmik Yapı	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
2/4	9	%39,13	5	%14,29	6	%14,63	10	%18,18
3/4	2	%8,70	-	-	2	%4,88	3	%5,45
4/4	3	%13,04	21	%60	18	%43,90	18	%32,73
6/4	-	-	-	-	1	%2,44	-	-
9/4	-	-	2	%5,71	-	-	-	-
5/8	2	%8,70	2	%5,71	2	%4,88	1	%1,82
6/8	1	%4,35	1	%2,86	-	-	6	%10,91
7/8	2	%8,70	-	-	1	%2,44	-	-
8/8	-	-	-	-	1	%2,44	5	9,09
9/8	3	%13,04	2	%5,71	2	%4,88	11	%20
9/8 - 5/8	-	-	1	%2,86	-	-	-	-
10/8	1	%4,35	-	-	5	%12,20	-	-
10/8 - 13/8	-	-	-	-	1	%2,44	1	%1,82
12/8	-	-	1	%2,86	-	-	-	-
10/16	-	-	-	-	1	%2,44	-	-
Serbest Ölçü	-	-	-	-	1	%2,44	-	-
Toplam	23	%100	35	%100	41	%100	55	%100

5. sınıf ders kitabında yer alan 23 eserlerin ritmik yapısı incelendiğinde 2/4, 3/4, 4/4, 5/8, 6/8, 7/8, 9/8 ve 10/8'lik olduğu görülmüştür. 6. sınıf müzik ders kitabında yer alan 35 eserlerin ritmik yapıları incelendiğinde 2/4, 4/4, 5/8, 6/8, 9/4, 9/8, 9/8 - 5/8 (Karma Ritim) ve 12/8'lik olduğu tespit edilmiştir. 7. sınıf müzik ders kitabında yer alan 41 eserlerin ritmik yapıları incelendiğinde 2/4, 3/4, 4/4, 6/4, 5/8, 7/8, 8/8, 9/8, 10/8, 10/8 - 13/8 (Karma Ritim), 10/16 ve Serbest ölçüde olduğu tespit edilmiştir. 8. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin ritmik yapıları incelendiğinde; 2/4, 3/4, 4/4, 5/8, 6/8, 8/8, 9/8 ve 10/8 - 13/8 olduğu tespit edilmiştir.

5. sınıf ders kitabında yer alan eserlerin ritmik yapılarına bakıldığında, %39,13'ünün (f=9) 2/4'lük yapıda olduğu görülmüştür. %13,04'erlik (f=3) kısımlarının 4/4'lük ve 9/8'lik ritmik yapıda olduğu, %8,70'erlik (f=2) kısımlarını ise 3/4'lük, 5/8'lik ve 7/8'lik eserin oluşturduğu tespit edilmiştir. 6/8 ve 10/8'lik ritmik yapıdaki eserlerin %4,35'lik (f=1) kısmı oluşturduğu görülmüştür.

6. sınıf ders kitabında yer alan eserlerin ritmik yapılarına bakıldığında; %60'ının (f=21) 4/4'lük yapıda olduğu görülmüştür. %14,29 (f=5) oranında 2/4'lük ritmik yapıda eserler olduğu tespit edilmiştir. %5,71'erlik (f=2) kısımları 5/8, 9/8 ve 9/4'lük ritmik yapıdaki eserlerin oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Bunlar dışında 12/8'lik ve 6/8'lik yapıda olan eserlerin %2,86'lık (f=1) kısmı oluşturduğu aynı şekilde karma ritme sahip bir eser olduğu onun da %2,86'lık kısmı oluşturduğu görülmüştür.

7. sınıf ders kitabında yer alan eserlerin ritmik yapıları incelendiğinde; %43,90'ının (f=18) 4/4'lük ritmik yapıda olduğu görülmüştür. 2/4'lük ve 10/8'lük ritmik yapıda olan eserlerin %14,63'erlik (f=6) orana sahip olduğu görülürken 3/4'lük 9/8'lik ve 5/8'lik ritmik yapıda olan eserler %4,88'lik (f=2) orana sahiptir. 6/4'lük, 7/8'lik, 8/8'lik, 10/8'lik, 10/16 ve karma ritmik yapıya sahip olan birer eser tespit edilirken, bir tane de serbest ölçüde eser tespit edilmiştir.

4/4'lük ritmik yapıya sahip eserlerin toplam 55 eserin %32,73'ünü (f=18) oluşturduğu, onu %20 ile 9/8'lik (f=11) ritmik yapının takip ettiği görülmektedir. Eserlerin %18,18'ini (f=10) 2/4'lük ritmik yapıdaki eserler oluşturmaktadır. 6/8'lik eserler %10,91 (f=6), 8/8'lik eserler %9,09 (f=5), 3/4'lük eserler ise %5,45'lik (f=3) orana sahip olduğu görülmektedir. 5/8'lik ve 10/8 - 13/8'lik (karma ritim) ritmik yapıya sahip birer eser olduğu görülmüştür.

Tablo 4.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin ritmik yapılarının genel analizi

Ritmik Yapı	Frekans (f)	Yüzde (%)
4/4	61	39,35%
2/4	30	19,35%
9/8	17	10,97%
6/8	8	5,16%
3/4	7	4,52%
5/8	7	4,52%
10/8	7	4,52%
8/8	6	3,87%
7/8	3	1,94%
9/4	2	1,29%
10/8 - 13/8	2	1,29%
6/4	1	0,65%
9/8 - 5/8	1	0,65%
12/8	1	0,65%
10/16	1	0,65%
Serbest Ölçü	1	0,65%
Toplam	155	%100

5. sınıftan 8. Sınıfa kadar müzik ders kitaplarındaki eserler ritmik yapı olarak incelendiğinde 4/4'lük ritmik yapının kitaptaki tüm eserlerin %39,35'lik (f=61) kısmını oluşturduğu tespit edilmiş. Eserlerin ritmik yapılarına baktığımızda; %19,35'inin (f=30) 2/4'lük, %10,97'sinin (f=17) 9/8'lik ritmik yapıda olduğu görülmüştür.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

“Ortaokul müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının tonal veya modal (makamsal) durumuna göre dağılımı nasıldır?” alt probleminde; okul şarkılarının tonal ve modal olma durumları ve hangi ton veya makam olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin ezgisel yapısının tonal - modal olma durumları.

Ezgisel Yapı	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Tonal	13	%56,52	18	%51,43	14	%34,15	12	%21,82
Modal (Makamsal)	10	%43,48	17	%48,57	27	%65,85	43	%78,18
Toplam	23	%100	35	%100	41	%100	55	%100

5. sınıf müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının %56,52'sinin (f=13) tonal ezgilerden, %43,48'inin (f=10) ise modal (makamsal) ezgilerden oluştuğu, 6. sınıf müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının

%51,43'ünün (f=18) tonal ezgilerden, %48,57'sinin (f=17) ise modal (makamsal) ezgilerden oluştuğu görülmektedir. 7. sınıf müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının %34,15'inin (f=14) tonal ezgilerden, %65,85'inin (f=27) ise modal (makamsal) ezgilerden oluştuğu görülürken, 8. sınıf müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının %21,82'sinin (f=12) tonal ezgilerden, %78,18'inin (43) ise modal (makamsal) ezgilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 6.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin ezgisel yapısının tonal - modal durumları.

Ezgisel Yapı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tonal	57	%36,77
Modal (Makamsal)	98	%63,23
Toplam	155	100

5. sınıftan 8. Sınıfa kadar müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin tonal ve modal durumları incelendiğinde; eserlerin %36,77'sinin (f=57) tonal yapıda, %63,23'ünün (98) ise makamsal yapıda olduğu görülmüştür. Kitapta yer alan eserlerin ezgisel yapılarının hangi ton ve makamlardan oluştuğu ise aşağıdaki tabloda frekans ve yüzde olarak belirtilmiştir.

Tablo 7.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin ezgisel yapısı

Ton/Makam	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Do Majör	3	%13,64	8	%22,86	3	%7,32	1	%1,82
Fa majör	3	%13,64	4	%11,43	1	%2,44	3	%5,45
Re majör	1	%4,55	-	-	-	-	1	%1,82
Sol majör	-	-	1	%2,86	1	%2,44	1	%1,82
La minör	-	-	-	-	1	%2,44	-	-
Mi Minör	-	-	-	-	1	%2,44	-	-
Re minör	5	%22,73	5	%14,28	7	%17,07	6	%10,91
Acem kürdi	-	-	-	-	-	-	2	%3,64
Buselik	-	-	-	-	-	-	1	%1,82
Hicaz	-	-	2	%5,71	5	%12,20	5	%9,09
Hüseyni	-	-	1	%2,86	-	-	1	%1,82
Hüzzam	-	-	-	-	1	%2,44	3	%5,45
Karcıgar	-	-	1	%2,86	-	-	1	%1,82
Kürdi	-	-	1	%2,86	-	-	6	%10,91
Kürdilihicazkâr	-	-	-	-	1	%2,44	-	-
Mahur	-	-	1	%2,86	1	%2,44	-	-
Muhayyerkürdi	-	-	-	-	1	%2,44	3	%5,45
Muhayyer	-	-	-	-	-	-	1	%1,82
Nihavent	1	%4,55	2	%5,71	-	-	2	%3,64
Nikriz	-	-	4	%11,43	-	-	-	-
Nişaburek	-	-	-	-	-	-	1	%1,82
Rast	2	%9,09	2	%5,71	-	-	1	%1,82
Segâh	-	-	2	%5,71	7	%17,07	4	%7,27
Uşşak	7	%31,28	1	%2,86	9	%21,95	12	%21,82
Toplam	23	%100	35	%100	41	%100	55	%100

5. sınıf müzik ders kitabında yer alan tonal eserlerin %22,73'ünün (f=5) Re Minör tonunda olduğu, onu % 13,64'erlik (f=3) oranla Do Majör ve Fa Majör tonlarının takip ettiği görülmektedir. Sadece 1 eserin Re Majör tonunda yazıldığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda kitapta yer alan makamsal eserlerin %31,82'sinin (f=7) Uşşak makamında yazıldığı, %9,09'unun (f=2) Rast makamında, % 4,55'inin (f=1) ise Nihavent makamında yazıldığı görülmektedir.

6. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin ise %22,86'sının (f=8) Do Majör, %14,28'inin (f=5) Re Minör, %11,43'ünün (f=4) Fa Majör tonda yazılmış olduğu, sadece 1 eserin Sol Majör tonda yazılmış

olduğu görülmüştür. Aynı zamanda kitapta yer alan makamsal eserlerin %11,43'ünün (f=4) Nikriz makamında yazılmış olduğu tespit edilmiştir. Bunun dışında Hicaz, Nihavent, Rast ve Segah makamlarında yazılmış olan eserlerin %5,71'erlik (f=2) oranlara sahip olduğu; Uşşak, Hüseyini, Mahur, Kürdi ve Karcıgar makamında yazılmış olan eserlerinde ise %2,86'şarlık (f=1) oranlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

7. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserler incelendiğinde ise bu eserlerden tonal olanlarının %17,07'si (f=7) Re Minör tonunda olduğu, %7,32'sinin (f=3) Do Majör tonunda olduğu görülmüş, Fa Majör, La Minör, Mi Minör ve Sol Majör tonların %2,44'erlik (f=1) oranlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda makamsal eserlerin oranlarına baktığımızda %21,95'inin (f=9) Uşşak makamında olduğu, onu %17,07'lik (f=7) oranla Segâh makamının takip ettiği görülmektedir. Hicaz makamının oranı %12,20 (f=5) iken Kürdi makamının oranının %4,88 (f=2) olduğu görülmüştür. Hüzam, Kürdilihicazkâr, Mahur ve Muhayyerkürdî makamlarından birer eser bulunmaktadır.

8. sınıf müzik ders kitabında yer alan 55 esere baktığımızda tonal ezgilerin %10,91'inin (f=6) Re Majör tonunda, %5,45'inin (f=3) Fa Majör tonunda olduğu, birer tane de Do Majör, Mi Minör ve Sol Majör eser olduğu tespit edilmiştir. Yine bu 55 eser içerisinde makamsal eserlerin %21,82'sinin (f=12) Uşşak makamında olduğu, %10,91'inin (f=6) Kürdi makamında olduğu, %9,09'unun (f=5) Hicaz makamında olduğu görülmüştür. %7,27'sinin (f=4) segâh makamında eserler olduğu, eserlerin %5,45'erlik (f=3) oranlarda ise Hüzam ve Muhayyerkürdî makamlarında eserler olduğu, eserlerin %3,64'erlik (f=2) kısmının Acemkürdî ve Nihavent makamlarında olduğu görülmektedir. 55 eser içerisinde birer tane Buselik, Hüseyini, Karcıgar, Muhayyer, Nişaburek ve Rast makamında eserler olduğu tespit edilmiştir.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

“Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ses genişliğine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine yönelik bulgular elde edilirken, müzik ders kitaplarında sadece notaları olan eserlerin ses oluşumları incelenmiş, kaç sestene oluştukları gruplandırılarak frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda sınıf düzeyinde, seslerin kaç sestene oluştuğu nicel olarak verilmiştir.

Tablo 8.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin ses oluşumları.

Ses Oluşumu	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
3 Ses	1	%5,56	1	%2,86	-	-	-	-
4 Ses	-	-	-	-	2	%4,88	-	-
5 Ses	4	%22,22	2	%5,71	5	%12,20	8	%14,55
6 Ses	2	%11,11	5	%14,29	8	%19,51	6	%10,91
7 Ses	2	%11,11	6	%17,14	6	%14,63	12	%21,82
1 Oktav	7	%38,89	14	%40	16	%39,02	14	%25,45
1Oktavdan Fazla	2	%11,11	7	%20	4	%9,76	15	%27,27
Toplam	18	%100	35	%100	41	%100	55	%100

5. Sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %38,89'u (f=7) 1 oktavlık ses aralığında yer alan notalarında oluştuğu, %22,22'sinin (f=4) ise 5 sestene oluştuğu görülmektedir. %11,11'lik (f=2) kısımların 6 ses, 7 ses ve bir oktavdan fazla seslerden oluştuğu görülürken %5,56'sının (f=1) 3 sestene oluştuğu görülmektedir.

6. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %40'ının (f=14) bir oktavlık ses aralığında yer alan notalardan oluştuğu, %20'sinin (f=7) ise bir ses oluşumunun bir oktavdan fazla olduğu görülmüştür. %17,14'ü (f=6) 7 sestene, %14,29'u (f=5) 6 sestene, %5,71'i (f=2) 5 sestene ve %2,86'sı (f=4,88) 3 sestene oluşan eserlerdir.

7. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %39,02'sinin (f=16) 1 oktavlık ses genişliğinde olduğu görülmüştür. %19,51'inin (f=8) 6 sestene, %14,63'ü (f=6) 7 sestene, %12,20'si (f=5) 5 sestene, %9,76'sının (f=4) bir oktavdan fazla genişliğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca %4,88'i (f=2) ses sestene oluştuğu da görülmüştür.

8. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin ses oluşumları incelendiğinde %27,27'sinin (f=15) bir oktavda fazla sestene oluştuğu, %25,45'inin (f=14) bir oktavlık seslerden oluştuğu, %21,82'sinin (f=12) 7 sestene, %14,55'inin (f=8) 5 sestene, %10,91'inin (f=6) ise 6 sestene oluştuğu görülmektedir.

Kitaplarda sadece notaları olan eserlerin hangi oktavda yer aldığı incelenmiş ve piyanonun oktav isimlerine göre gruplandırılmıştır. İnceleme sonuçları tablolaştırılmış ve aşağıda elde edilen bulgularla beraber verilmiştir.

Tablo 9.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin yazıldığı oktavların analizi.

Oktav	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Oktav	10	%55,56	22	%68,86	9	%21,95	5	%9,09
1. - 2. Oktav	7	%38,89	10	%28,57	29	%70,73	47	%85,45
2. Oktav	1	%5,56	-	-	1	%2,44	-	-
Küçük Okt. - 1. Okt.	-	-	1	%2,86	-	-	1	%1,28
Küçük.Okt. - 2. Okt.	-	-	2	%5,71	2	%4,88	2	%3,64
Toplam	23	%100	35	%100	41	%100	55	%100

5. Sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %55,56'sı 1 oktavda yer alırken, %38,89'u karar sestene ötürü 1. - 2. Oktavda yer almaktadır. Sadece bir parçanın 2. oktavda yer aldığı görülmektedir.

6. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %62,86'sı 1. oktavda yer alırken %28,57'si 1. - 2. oktavda yer almaktadır. Küçük oktav ve 1. oktavda yer alan sadece bir eser bulunurken, küçük oktav - 1. oktav da yer alan eserler toplamın %5,71'ini oluşturmaktadır.

7. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %70,73'ünün karar sestene ötürü 1. ve 2. oktavda yer aldığı, %21,95'inin 1. oktavda yer aldığı görülmüştür. Eserlerin %4,88'i küçük oktav - 2. oktav aralığında yer alırken yalnızca bir eserin 2. oktavda yer aldığı görülmektedir.

8. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %85,45'i 1. ve 2. oktavda yer aldığı görülmektedir. %9,09'u 1. Oktavda yer alırken, iki eserin küçük oktav - 2. oktavda, bir eserin ise küçük oktav - 1. oktav da yer aldığı görülmektedir.

Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

"Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının öğretim yöntemleri açısından dağılımı nasıldır?" alt problemine dair aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 10.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin öğretim yöntemleri.

Öğretim Yöntemi	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kulaktan Öğretim Yöntemi	5	%21,74	-	-	-	-	-	-
Nota ile Öğretim Yöntemi	18	%78,26	35	%100	41	%100	55	%100
Toplam	23	%100	35	%100	41	%100	55	%100

6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin tamamının notalarının olduğu görülmektedir. Fakat 5. sınıf müzik ders kitabında yer alan eserlerin %78,26'sının (f=18) notalarının olduğu, %21,74'ünün (f=5) notalarının olmadığı; parçaların sadece dörtlükler halinde sözlerinin olduğu

görülmüştür. Bu durumun 5. sınıf müzik ders kitaplarındaki parçaların bazılarının kulaktan öğretim yöntemiyle öğretiminin gerçekleştirilebileceği fikrini oluşturmaktadır.

Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

“2006 – 2013 – 2018 yıllarında basılmış olan müzik kitaplarında tür, ritmik yapı ve ezgisel yapı yönünden benzerlik ve farklar nelerdir?” alt problemine dair aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 11.

2006, 2013, 2018 yıllarındaki müzik ders kitaplarının tür yönünden analizi.

Şarkı Türü	2006		2013		2018	
	f	%	f	%	f	%
Halk Türküsü	29	%46,03	39	%39,80	66	%42,58
Dini Müzik	-	-	-	-	5	%3,23
Klasik TSM	2	%3,17	7	%7,14	21	%13,55
Marş	6	%9,52	12	%12,24	16	%10,32
Okul Şarkısı	25	%39,68	38	%38,78	41	%26,45
Pop Müzik	1	%1,59	1	%1,02	6	%3,87
Tekerleme	-	-	1	%1,02	-	-
Toplam	63	%100	98	%100	155	%100

2006 yılından 2018 yılına kadar basılmış olan müzik kitaplarının geneline baktığımızda; 12 yıllık süreçte eser sayısında artış olduğu görülmektedir. 2006 yılında 63 olan eser sayısı, 2013 yılında basılan kitapta 98'e yükselirken en son basım olan 2018 yılında 155'e yükseldiği görülmektedir.

Halk türkülerinin; 2006 (%46,03 f=29), 2013 (%39,80 f=39) ve 2018 (%42,58 f=66) yıllarında basılan kitaplarda frekans olarak en yüksek değere sahip olan tür olduğu görülmektedir. Halk türkülerini okul şarkıları (2006 %39,68 f=25; 2013 %38,78 f=38; 2018 %26,45 f=41) takip etmekte, peşinden Klasik TSM (2006 için %3,17 f=2; 2013 %7,14 f=7; 2018 %13,55 f=21) ve marş (2006 %9,52 f=6; 2013 %12,24 f=12; 2018 %10,32 f=16) türleri gelmektedir. 2013 yılı müzik ders kitaplarına bir tekerleme eklenirken (6. Sınıf iğne battı), 2018 yılında basılan müzik ders kitaplarında tekerleme türü çıkartılmış ve dini müzik türünden eserler eklenmiştir. Ayrıca klasik TSM türünde 2018 yılı ders kitabında büyük bir artış olduğu göze çarpmaktadır.

Oranlama açısından baktığımızda ise 2006 yılı ders kitabında halk türkülerinin oranının (%46,03 f=29) diğer yıllarda basılan müzik ders kitaplarına göre daha yüksek bir orana orana sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kitaplardaki şarkı sayısının da her düzenlemede arttığı da göze çarpmaktadır.

2006, 2013 ve 2018 yıllarında basılan müzik kitaplarında yer alan eserlerin ritmik yapıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 12.

2006, 2013, 2018 yıllarındaki müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin ritmik yapı yönünden analizi.

Ritmik Yapı	2006		2013		2018	
	f	%	f	%	f	%
2/2	-	-	1	%1,02	-	-
2/4	18	%28,58	34	%34,69	30	19,35%
3/4	6	%9,52	11	%11,22	7	4,52%
4/4	20	%31,75	27	%27,55	61	39,35%
6/4	-	-	-	-	1	0,65%
9/4	-	-	-	-	2	1,29%
5/8	6	%9,52	6	%6,12	7	4,52%
6/8	5	%7,94	6	%6,12	8	5,16%
7/8	1	%1,59	3	%3,06	3	1,94%
8/8	-	-	-	-	6	3,87%
9/8	7	%11,11	8	%8,16	17	10,97%

9/8 – 5/8	-	-	1	%1,02	1	0,65%
10/8	-	-	1	%1,02	7	4,52%
10/8 – 13/8	-	-	-	-	2	1,29%
12/8	-	-	-	-	1	0,65%
10/16	-	-	-	-	1	0,65%
Serbest Ölçü	-	-	-	-	1	0,65%
Toplam	63	%100	98	%100	155	%100

2006, 2013 ve 2018 yıllarındaki müzik kitaplarının ritmik yapılarına baktığımızda; en ritmik açıdan en zengin repertuarın 2018 yılında basılmış (şu anda kullanılan) müzik ders kitabı olduğu görülmektedir. Ritmik yapı olarak üç programda da 4/4'lük ritmik yapı çoğunlukta; aksak ritimlerde 9/8'lik ritmik yapının ağırlıkta olduğu görülmektedir. 2018 yılında basılan ders kitaplarında yer alan eserlerin ritmik yapı olarak daha geniş bir repertuara sahip olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 13.

2006, 2013, 2018 yıllarındaki müzik ders kitaplarının ezgisel yönden analizi.

Ezgisel Yapı	2006		2013		2018	
	f	%	f	%	f	%
Tonal	31	%49,21	43	%43,88	57	%36,77
Makamsal	32	%50,79	55	%56,12	98	%63,23
Toplam	63	%100	98	%100	155	%100

12 yıllık süreç içerisinde eser sayısındaki artışa paralel olarak tonal ve makamsal eser sayısında da artış yaşanmıştır. 2006 yılı ders kitabında tonal ve makamsal eser sayısı hemen hemen yarı yarıyayken diğer iki kitapta makamsal eserlerin sayısının tonal eserlerin sayısından fazla olduğu başka bir deyişle repertuarın Türk Müziği ağırlıklı olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının tür yönünden oluşumu nasıldır?” alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

Tüm sınıfların ders kitapları incelendiğinde, halk türkülerinin hem sınıf bazında hem de genel bazda sayıca fazla olduğu görülmüştür. Halk türkülerinden sonra okul şarkılarının geldiği sadece 8. Sınıf ders kitabında klasik TSM eserlerinin okul şarkılarından fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu durumun; kitaplarda repertuar seçimi yapılırken eğitimin “yerelden evrensel” ilkesinin benimsendiği fikrini akla getirmektedir. Ayrıca 8. Sınıf müzik ders kitabında klasik TSM türündeki eserlerin sayıca fazla olduğu ve klasik TSM türündeki eserlerin kitapta yer alan diğer türlerdeki eserlere nazaran ritmik ve ezgisel yapılarının karmaşık olduğu düşünüldüğünde eğitimin “basitten karmaşığa” ilkesinin de benimsendiği düşünülebilir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ritmik yapısı nasıldır?” alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

2018 yılında uygulamaya konulan ve 5. sınıftan 8. sınıfa kadar müzik ders kitabında bulunan 155 eserin; %19,35’inin 2/4'lük ritmik yapıda olduğu, %39,35’inin ise 4/4'lük ritmik yapıdaki eserler olduğu görülmüştür. Aksak ritimlerden ise %10,97’sinin 9/8'lik ritmik yapıda olduğu, bunun aksak ritmik yapıdaki eserler arasındaki en yüksek yüzdeye sahip olduğu görülmüştür.

Sınıf bazında baktığımızda, 5. sınıf müzik ders kitabı repertuarında bulunan 23 eserin %39,13’ünün 2/4'lük ritmik yapıda olduğu, 6. sınıf müzik ders kitabında bulunan eserlerin %60’ının 4/4'lük ritmik

yapıda olduğu tespit edilmiştir. 7. sınıf müzik ders kitabında bulunan 41 eserin %43,90'ının ve 8. sınıf müzik ders kitabında bulunan 55 eserin %32,73'ünün 4/4'lük ritmik yapılarda olduğu görülmüştür.

Ayrıca, 7. sınıf müzik ders kitabı repertuarındaki eserlerin 5. 6. ve 8. sınıfların müzik ders kitabı repertuarındaki eserlere göre daha zengin ritmik yapıda olduğu görülmüştür. Fakat 7. sınıf müzik ders kitabı repertuarında 10/8'lik, 10/8 - 13/8'lik karma ölçü, 10/16'lık ve serbest ölçüde eserler olduğu bu ritmik yapıların 8. sınıf müzik ders kitabı repertuarında olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda 7. sınıf müzik ders kitabı repertuarı oluşturulurken öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin düşünülmedi fikri ortaya çıkmaktadır. Bu durumun eğitimin aşamalılık ilkesiyle örtüşmediği sonucunu vermektedir.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Ortaokul müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının ezgisel yapısı nasıldır?” alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

Müzik dersi ders kitaplarında yer alan eserlerin ezgisel yapılarına bakıldığında 5. ve 6. Sınıflarda tonal eserlerin; 7. ve 8. sınıflarda ise makamsal eserlerin sayıca fazla olduğu görülmüştür. Eğitim süreci içerisindeki tüm repertuar incelendiğinde ise makamsal eserlerin tonal eserlerden fazla olduğu tespit edilmiştir.

Ezgisel yapı içerisinde; hangi tonda ve hangi makamda eserlerin olduğuna baktığımızda; 5. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf müzik ders kitabında yer alan tonal eserlerin en çok Re Minör tonda olduğu; makamsal eserlerin ise en çok Uşşak makamında olduğu görülmüştür. 6. sınıf müzik ders kitabında tonal eserlerin Do majör tonunda olduğu, makamsal eserlerin ise Nikriz makamında yazıldığı tespit edilmiştir.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Ortaokul müzik ders kitabında yer alan okul şarkılarının tonal veya modal (Makamsal) durumuna göre dağılımı nasıldır?” alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

5. ve 6. sınıf müzik ders kitabı repertuarındaki eserlerin ses oluşumlarının 3 ses, 5 ses, 6 ses, 7 ses, bir oktav ve bir oktavdan fazla seslerden oluştuğu görülmüştür. Benzer şekilde 7. müzik ders kitabı repertuarında 3 sestem, 8. sınıf müzik ders kitabı repertuarında ise 3 ve 4 sestem oluşan eserlerin olmadığı, onun dışında 5 ses, 6 ses, 7 ses, 1 oktav ve 1 oktavdan fazla seslerden oluştuğu tespit edilmiştir. 5. 6. ve 7. sınıfların müzik ders kitaplarında 1 oktavlık ses genişliğine sahip olan eserlerin frekanslarının yüksek olduğu görülürken, 8. sınıf müzik ders kitabı repertuarındaki eserlerinin çoğunun 1 oktavdan fazla sese sahip olduğu görülmektedir.

Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin yer aldığı oktav, piyanonun oktav yapısına göre incelenmiştir. 5. ve 6. sınıf müzik ders kitabı repertuarında 1. oktavda yer alan eserlerin sayıca fazla olduğu; fakat 1. ve 2. oktav aralıklarında da hatırı sayılır düzeyde eserlerin olduğu görülmüştür. 7. ve 8. Sınıf müzik ders kitabı repertuarında ise 1. ve 2. oktav aralığındaki eserlerin sayıca daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Ortaokul düzeyine başlangıç yaşının 9 - 10 yaş civarında olduğu bilinmektedir. Yönetken (1952) çocukluk çağının 2. dönemi olarak adlandırılan bu çağda çocukların 5'li ve 6'lı aralıktaki seslere ulaşabileceği belirtmiştir. Yiğit (2006) ortaokul çağına denk gelen 9 yaşındaki çocukların en düşük Do - L aralığına en yüksek Do - Re2 aralığına, 10 yaşındaki çocukların en düşük Re - Si en yüksek Do - Mi2 aralığına, 11 yaşındaki çocukların en düşük Do - Fa2 en yüksek Si bemol - Fa2 aralığına, 12 yaşındaki çocukların ise en düşük Si bemol - Do 2 en yüksek Si bemol - Mi2 aralıklarına ulaşabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde Lunchsinger ve Arnold (1967) 9 yaş çocuklarının ses aralıklarının Si Bemol - Re2 aralığında olduğunu, 10 yaş çocuklarının Si Bemol - Mi Bemol2, aralığında olduğunu, 11 yaş çocuklarının La - Mi2 aralığında olduğu, 12 yaş çocuklarının ise La - Fa, Si - Fa aralıklarında olduğunu belirtmiştir.

Ortaokul müzik ders kitaplarındaki eserlerin kuruluş çoğunun kuruluş itibariyle birinci oktavda olduğu, Yönetken'in (1952), Lunchsinger ve Arnold'un (1967) ve Yiğit'in (2006) çalışmalarıyla örtüştüğü, müzik ders kitaplarındaki şarkıların öğrencilerin ses aralıklarına göre belirlendiği sonuçlarına ulaşılmaktadır.

Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

"Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının öğretim yöntemleri açısından dağılımı nasıldır?" alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

6. 7. ve 8. Sınıflarda yer alan eserlerinin hepsinin notalarının kitapta mevcut olduğu ve bundan dolayı nota ile öğretim yönteminin bu sınıflarda rahatlıkla uygulanabileceği görülmüşken, 5. Sınıf müzik ders kitabında yer alan 5 eserlerin notalarının kitapta olmamasından dolayı kulaktan öğretim yöntemiyle öğretilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

"2006 - 2013 - 2018 yıllarında basılmış olan müzik kitaplarında tür, ritmik yapı ve ezgisel yapı yönünden nasıl farklar vardır?" alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

Ortaokul süreci boyunca 5. 6. 7. ve 8. sınıf repertuarlarında yer alan eser sayısına baktığımızda 2006 yılından itibaren kullanılan müzik ders kitaplarında 63, 2013 yılından itibaren kullanılan müzik ders kitaplarında 93 ve 2018 yılından itibaren basılan müzik ders kitapların 155 tane eser olduğu görülmüştür. Her güncellemede eser sayısının artırıldığı sonucuna varılmıştır.

Üç kitapta yer alan eserler tür olarak incelendiğinde; en çok halk türküsü türünde eserler olduğu, onu okul şarkılarının takip ettiği, marş, klasik TSM ve pop müzik türünden eserler olduğu, Karşılaştırma yaptığımızda 2006 yılından 2018 yılına kadarki süreçte en çok artışın klasik TSM türünde olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun dışında 2018 yılında basılan ders kitaplarında dini müzik türünden eserler olduğu görülmüştür. Müzik ders kitaplarının imam hatip ortaokullarında da kullanıldığı, dini eğitim veren okullar içinde repertuar oluşturulmaya çalışıldığı düşünülebilir. Ayrıca benzer bir artışın pop müzik türünde eserler için de geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.

Ritmik yapıya baktığımızda; üç ders kitabında da en fazla 4/4'lük eserler olduğu görülmüştür. Aynı şekilde aksak ritmik yapıda olan eserlerin çoğunun ise 9/8'lik olduğu görülmüştür. 2018 yılında basılan ders kitaplarının ritmik yapı olarak daha geniş bir repertuara sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Ezgisel yapı açısından değerlendirdiğimizde ise; 2006 yılında basılmış olan müzik ders kitaplarında tonal ve makamsal eserlerin hemen hemen eşit sayıda olduğu; 2013 ve 2018 yıllarında basılan ders kitaplarında makamsal eserlerin sayıca tonal eserlerden fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu durumda 2006 yılından 2018 yılına kadar ki süreçte eğitimin "yerelden evrensel" ilkesinin daha çok benimsendiği düşünülebilir.

Yukarıda alt problemlere dayalı sonuçlardan yola çıkılarak aşağıda yer alan genel sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Milli Eğitim Bakanlığı müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin sınıflara göre nicel olarak değişkenlik göstermektedir.
2. Kitapların geneline baktığımızda halk ezgilerinin çoğunlukta olduğu görülmüştür.
3. Sınıf düzeyinde ise; 5. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf repertuarlarında halk ezgileri, 6.sınıf repertuarında ise okul şarkıları çoğunlukta.
4. 5. sınıf repertuarındaki halk ezgilerinin ritmik yapı olarak sade, 8. sınıf repertuarındaki halk ezgilerinin ise ritmik yapısı daha karmaşıktır. Bu bağlamda genel repertuar oluşturulurken eğitimin aşamalık ve kolaydan zora ilkelerinin uygulandığı fikri akla gelmektedir.

5. 7. sınıf okul şarkıları repertuarının ritmik yapı bakımından geniş bir yelpazede olduğu, genele baktığımızda ise 4/4'lük ritmik yapıdaki eserlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür.
6. Tonal eserlerin en çok 6. Sınıf repertuarında, modal (makamsal) eserlerin ise en çok 7. Sınıf repertuarında yer aldığı, kitapların genelinde ise modal (makamsal) eserler nicel olarak çoğunluktadır.
7. Ezgisel yapı bakımından 8. Sınıf repertuarı daha geniş bir yelpazede iken 5. Sınıf repertuarı ise daha dar bir yelpazededir. 5. Sınıf repertuarında daha basit ezgilerin olduğu düşünüldüğünde eğitimin basitten karmaşığa ilkesinin, kitap repertuarı oluşturulurken göz önüne alındığı düşünülmektedir.
8. 5. sınıf repertuarında yer alan bazı eserlerin notaları bulunmamaktadır. Bu durumun 5. sınıf repertuarındaki bazı parçaların kulaktan öğretim yöntemine dayalı olarak öğretilebileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin hepsinin notalarının olduğu görülmüştür. Bu durumda bu üç sınıfın repertuarlarında yer alan eserlerin hem notayla hem de kulaktan öğretim yöntemine dayalı olarak öğretiminin gerçekleştirilebileceği sonucunu vermiştir.
9. Ortaokul müzik ders kitapları 2006, 2013 ve 2018 yıllarında üç kez revize edilmiştir. Her revizyonda kitaptaki eser sayısı arttırılmıştır.
10. Üç farklı dönemin kitapları incelendiğinde 2018'de yapılan revizyon sonrası eser sayısı arttırılmış, yeni türler repertuara eklenmiştir.
11. 2006 yılı müzik ders kitaplarının geneline baktığımızda tonal ve modal (makamsal) eserlerin nicelikleri neredeyse yarı yarıyadır. 2018 revizyonu sonrasında ise modal eserler repertuarda daha çok yer almıştır.

Araştırmada yer alan veriler ışığında aşağıda yer alan öneriler sunulmuştur.

1. 5. sınıflarda 23, 6. sınıflarda ise 35 eser olduğu sonucundan yola çıkılarak bu iki sınıfın repertuarlarındaki eser sayısının arttırılmasının öğrencilerin şarkı dağarcığının geliştirilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
2. Özellikle eğitimin "yerelden evrensel" ilkesi kapsamında halk ezgilerine ve Türk okul şarkılarına yönelik eserlerin tercih edilmesi, hem halk ezgilerinin tanıtımının yapılması yönünden, hem öğrencilerinin müzik kulaklarının makamsal eserleri algılaması ve gelişmesi yönünden, hem de kültürün aktarılması yönünden yararlı olacaktır.
3. 7. Sınıf repertuarında bulunan karmaşık ritmik yapıdaki eserlerin ilerleyen yıllarda yapılacak olan revizyon çalışmalarında 8. Sınıf repertuarına kaydırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
4. Repertuar oluşturulurken Türk okul şarkılarının ve tonal yapıdaki evrensel eserlerinde dengeli bir şekilde repertuara alınması veya sayılarının arttırılması çeşitlilik açısından faydalı olacaktır.
5. "12.09.2018 tarihli ve 123 sayılı Talim ve Terbiye Kurul Kararı eki İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesinin Açıklamalar bölümünde yer alan 7. Madde doğrultusunda ortaokul beşinci sınıfta Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri (20 ders saati) ile en az dört (4) ders saatlik seçmeli dersi tamamlamak kaydıyla, imkân ve şartları uygun olan okullarda isteğe bağlı olarak onsekiz (18) ders saatine kadar yabancı dil dersi öğretimi yapılabilir" (Talim Terbiye Kurulu 2018, s.2) Bu bağlamda ortaokul 5. Sınıfların yabancı dil ağırlıklı hazırlık sınıfı olarak faaliyet sürdürebileceği görülmektedir. Bu nedenle müzik derslerinde kullanılacak olan repertuarda İngilizce okul şarkılarına da yer verilmesinin hem repertuar zenginliği açısından, hem eğitimin "yerelden evrensel" ilkesi açısından, hem de İngilizce pratiğine farklı bir bakış oluşturabilmesi açısından faydalı olacağı önerilebilir.

6. Okul şarkıları repertuarında yer alan eserlerin %63,23'ünün makamsal eserler olduğu düşünüldüğünde, müzik öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitim sürecinde Türk müziği derslerine daha dikkatli ve titiz yaklaşımları gerektiği, bu konuda müzik eğitimi anabilim dallarında yer alan Türk müziği derslerinde halk ezgileri repertuarı oluşturmaya yönelik bir düzenlemenin faydalı olacağı öngörülmektedir.
7. Eğitim müziği bestecilerinin, Türk okul şarkıları türünde eserler bestelemesinin eğitim müziği repertuarının gelişmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.
8. Özellikle 5. sınıfların ilk ünitelerinde kulaktan öğretim yöntemiyle Türk okul şarkılarının repertuara alınması, nota ve tartım öğretiminin başladığı sürece kadar derslerin verimli geçmesi açısından faydalı olacaktır.
9. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin gelişim dönemlerine dayalı olarak müzikal ilgilerinin tespit edilmesi ve bu sınıflarda oluşturulacak repertuarın o ilgiler neticesinde oluşturulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
10. 5. sınıf repertuarında yer alan şarkıların nicelik olarak artırılması ve seçilecek olan şarkıların oyun ağırlıklı olması gelişim dönemi açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Aktaş, S. (2008). *İlköğretim II. kademe okul şarkılarının öğrencilere uygunluğunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Baş, E. (2017). *Ses eğitimi için yazılmış piyano eşlikli Türk müziği eserlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman
- Bilgin, S., Şaktanlı, C. (2010). Eğitim müziği besteleme teknikleri açısından örnek bir şarkı incelemesi. *E- Journal of New World Sciences Academy*, 5 (1), 22 – 27.
- Büyükoztürk Ş. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi. Ankara.
- Değer A.Ç., Aytepe Ç. (2009). *Çocuk korolarında temel müzik eğitimi 2*. Punto Grafik Tasarım Matbaacılık Hizmetleri, Ankara
- Demirel, Ö. (2003). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. PegemA Yayıncılık. Ankara.
- Güler, L. (2009). *İlköğretim II. kademe (6. 7. ve 8. Sınıflar) müzik ders kitaplarında Türk müziği okul şarkılarına ayrılan yer*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sağır, T. (2002). *Cumhuriyetten günümüze okul şarkıları üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sonsel, Ö. B. (2013). *İlkokullarda öğretilen okul şarkılarının, öğrencilerin ses sınırlarına uygunluk durumları (Ankara İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sökezoğlu, D. (2010). *Ritim, hareket ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitiminin 7 – 11 yaş grubu çocuk yuvası öğrencilerinin sosyal gelişimleri üzerine etkisi (Afyonkarahisar İli Örneği)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sun, M., Seyrek, H. (1993) *Okul öncesi eğitiminde müzik*. Müzik Eserleri Yayınları, İzmir.
- Sun, M., Seyrek, H. (2002) *Okul öncesi eğitiminde müzik*. Müzik Eserleri Yayınları, İzmir
- T.D.K. (1981). *Eğitim Terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları A.Ü. Basımevi, Ankara.
- T.T.K.B.(2018). İlköğretim kurumları (ilkokul – ortaokul) haftalık ders çizelgesi (2018 – 2019). <http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>.

- Uluçay, T. (2012). İlköğretim 6 - 7 - 8. Sınıf müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların müziksel amaçlar bakımından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(1). 337 - 357.
- Uçan, A. (2004). *Müzik eğitimi: temel kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yiğit, N. (2006). Koroda ses eğitimi çalışmalarının çocuk ses gelişimine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 777 - 783.
- Yönetken, H. B., (1952). *Okulda müzik eğitimi ve öğretim metotları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Examination of School Songs in Secondary School Textbooks In Terms Of Various Variables

Extended Abstract

It is known that education has an important role in transferring social culture from generations to generations. As art lessons play a major role in conveying both the culture of our ancestors and the universal culture, It is thought to have an important role in developing the existing culture. According to Demirel (2003, p. 24), "education is the planned and purposeful part of culture". In this context, it will be of great importance to arrange the educational environments and the curriculum so that students can transfer the common culture, learn the culture and develop it when necessary.

Considering that transferring culture is a social need, it is thought to meet this need according to the place of artistic and psychological lessons in the national education curriculum. "Lessons such as music, painting and physical education in the primary education curriculum are among the most important social needs of the child. Thanks to these lessons, the child learns to be a social person, to be a livelihood, to learn the rules of etiquette, to respect the rights of others, to be patient and to be patient" (Sökezoğlu, 2010, p. 39).

It is known that there are many courses in the national curriculum where the national culture and history are transferred. It is seen that music lessons have an important place in transferring and teaching this culture. While teaching our national culture with folk songs and school songs, it is thought that national consciousness will be created with anthems.

"One of the main activities of voice education, which is one of the dimensions of general music education, is singing (teaching). School songs constitute the basic material of this teaching" (Şaktanlı & Bilgin, 2010, p. 24). "School songs consist of monophonic, polyphonic, accompanied and unaccompanied songs that are composed for educational purposes or have school music characteristics" (T.D.K, 1981, p. 110). According to Sun and Seyrek (2002, p. 26), songs created for children with their words and tunes are called "Children's Songs".

In general music education, the most important factor in which musical gains are reinforced, students are taught how to use their voices, various values are gained based on interdisciplinary approaches, and the teaching of theoretical knowledge in the light of the principle of music education from practice to theory is included in the dimension of vocal education.

The audience that the school songs appeal to has some features in terms of developmental and psychological features. In addition, school songs should be suitable for the sound characteristics of children, given the audience they are addressing.

In 2006, when the constructivist education approach was adopted in our education system, music textbooks were renewed and similarly, there was a change in content in music textbooks with the transition to the 12-year continuous education system in 2013. In 2018, music textbooks were revised and it was seen that there were changes in both the school songs and the subjects to be taught.

School songs, which is one of the important elements of music education, has an important place in music education. For this reason, it is thought that recognizing and classifying the songs correctly will facilitate teaching and facilitate repertoire selection, and the repertoire of school songs in music textbooks will allow us to see the shortcomings. It was determined that the studies on music textbooks that were changed three times in 2006, 2013 and 2018 were directed to music textbooks published in

2006. When the studies conducted were examined, it was seen that there were studies that tried to reveal the suitability of the songs in the music books and the place of Turkish music school songs in the teaching of songs. In 2013, there was no study for changing music textbooks. It was thought that a study was needed to classify the school songs in the music textbooks that changed in 2018 in terms of various variables and to determine what the differences were compared to 2006 and 2013, and also to evaluate each class level separately by considering the development period of the classification.

In the research, the school songs included in the 5th, 6th, 7th and 8th grade music textbooks printed by the Ministry of Education in 2018 were examined in terms of genre, rhythmic structure, melody structure and sound range, and music lessons that were published in 2006 and 2013. By comparing with the books, it was aimed to determine how the changes in terms of genre, rhythmic structure and melody structure were experienced in the songs included in the content.

Research; is a descriptive research based on the source scanning method. The data required for the research were created with the works in the 5th, 6th, 7th and 8th grade music textbooks published by the Ministry of Education in 2018. The works in the book are classified in terms of genre, rhythmic structure and melody structure with the help of Excel program, and interpreted as quantitative data as a result of classification.

In addition, comparisons were made with the works in the music textbooks published in 2006 and 2013, and it was tried to determine how the works in the music textbooks from 2006 to 2018 made changes in terms of genre, rhythmic structure and melody structure.

When the music textbooks are examined, it is seen that there are 23 works in the 5th grade music textbook, 35 works in the 6th grade music textbook, 41 works in the 7th grade textbook and 55 works in the 8th grade textbook. When the genres of the works in the books are examined, it is determined that there are works in folk songs, religious music, Classical Turkish Art Music, anthems, school songs and pop music genres.

At the 5th grade, 7th grade and 8th grade, folk songs were found to be the majority, and at the 6th grade level, school songs were the majority. In 4 books, folk songs and school songs were found to be the majority.

When the rhythmic structure is examined, it is seen that the works in 2/4 and 4/4 rhythmic compositions are more than the works in other rhythmic structure, and the works in 9/8 rhythmic composition are the majority in folk melodies.

It was determined that tonal works were in the 5th and 6th grade music textbooks and modal (maqam) works in the 7th and 8th grade music textbooks. However, it is seen that the modal works are more than the tonal works in 4 books.

It was determined that the number of works increased in the music textbooks published in 2006, 2013 and 2018 and the highest increase was in folk melodies.

It can be seen that music textbooks, folk melodies and school songs are numerous and the rhythm range expands as the class progresses. It is concluded that many of the works in the book are suitable for the sound ranges of children but octaves should be adapted by the teacher for the classroom. In the comparison made with the music textbooks published in other years, the number of works increased with each new revision and the results were added to the new genre music.

Folk music in Turkish folk music lessons given to music teacher candidates will be beneficial in the quantitative development of school songs in music textbooks, it will be beneficial to make the distribution of Turkish school songs and tonal songs balanced, it will be beneficial to add English school songs to the repertoire of school songs by considering the foreign language development of students.

Suggestions have been developed that it would be beneficial to create a repertoire of the school and to establish a school music lesson repertoire by determining the musical tastes and tastes of middle school students.

Key Words: *Education, Music Education, School Song, Text Book*